

scenă o savoare specială, o autenticitate (oarecum proustiană) de mare farmec. Salacrou, mereu prezent, își mărturisea și el încrederea în Dullin; în repetate rânduri, la sugestia regizorului-actor, accepta câte o mică modificare a textului din motive eufonice: își scotea tacticos pipa din gură și-și manifesta încuviințarea monosilabic.

Tot la Dullin s-au jucat, în acea perioadă premergătoare celui de-al doilea război mondial, două adaptări ale unor opere în proză dintre cele mai tulburătoare: *Foamea* de Knut Hamsun (cu J.-L. Barrault) și *Procesul* de Kafka. Dullin era un viguros, un dur, o fire călită ca oțelul (fusesse și soldat în 1914-18), cunosător al durerii și al feței neamabile a vieții; nu fără simțul poeziei, dar cu predilecție atras de partea ne-dulceagă, ne-romanțioasă a trăirii, de cea străină de iluzii și răsăf. De unde și simpatia purtată lui Aristofan. De unde și pricepera care i-a îngăduit a face din *Foamea* și *Procesul* două performanțe ale angoasei și suferinței, totul în tușe de coșmar sumbru, din belșug stropite cu amărăciune, regia preluând rolul celui „asop” din care îi place uneori destinului a-și face unealta menită a batjocori pe cei încăpuți sub puterea lui cind trec prin zodii nefaste și vrăjmașe.

Baty, în schimb (doar autocrat al regiei, nu și actor), era elegant, seniorial, distant și oleacă afectat. Își diriguia comediații (cum avea mereu grijă să-i numească) numai cu gesturi onctuoase și sugestii amicale, evitând orice putea să pară a fi dispoziții autoritare. Sub mânuși de catifea se ascundeau pumni de oțel. Era un rafinat, un subtil, un om din veacul al XVIII-lea, un îndrăgostit de amănunte, cochetărie și dresuri (în sens foarte larg). Drept care și o trainică (și tainică) preferință pentru decoruri, costume, toalete, dichisuri. Îi plăcea să-și uluiască spectatorii cu armonii cromatice, veșminte somptuoase, străluciri, nuanțe și prisosuri de grație. Mai mult, poate, decât toți contemporanii săi a înțeles să facă din regizor un coautor sau cel puțin un colaborator necesar și independent al dramaturgului, pe care-l socotea mai degrabă vrednic doar de numele de textier ori libretist. Se ferea, din acest motiv, de piese prea aureolate de prestigiu (și de aceea prea puțin ductile în mâinile sale) și dădea măsura imensului și somptuosului său talent mai cu seamă în opere secundare: mereu prilej de a-și manifesta credința în suzeranitatea regiei asupra literaturii. Nemaifiind stăvilul de popularitatea și imuabilitatea unui text sacrosanct, putea prelua conducerea și privi pe „literator” ca pe un auxiliar.

„Rampa”, acum 50 de ani februarie 1933

La trei decenii de teatru, Tony Bulandra reia un rol de la... 1900 — Marchizul de Priola. La teatrul de pe Splai, întreaga suflare actoricească omagiază „un prinț al teatrului”. Împărțise cu Leonard, cu prietenul Tânase, laurii popularității. ● În librării, *Patul lui Procust*, roman pe care Camil Petrescu îl prezintă „Rampei” drept... o capodoperă. Timpul i-a dat dreptate. ● Moare John Galsworthy, romanțierul londonez cunoscut în toată lumea mai ales prin ciclul „Forsyte Saga”. ●

G. M. Zamfirescu luptă zadarnic cu greutatea financiară ale Companiei „Treisprezece plus unu” (cu sediul în sala de azi, 1983, a Teatrului Foarte Mic). În trupă, Mimi Enăceanu, Nineta Gusti, Niculescu-Cadet, Ion Dămian. Viață scurtă, pentru un teatru intrat, totuși, în istorie... ● Nicușor Constantinescu și Nicu Vlădoianu privesc *Alhambra-n carnaval*. „Marea montare” — în ciuda eternului rival, Nea Costică! — capătă strălucire prin Marilena Bodescu, C. Toneanu, V. Vasilache, Virginia Popescu, G. Groner. ● „Care-ți este idealul?” — îl întreabă I. Massoff pe distinsul dirijor al Operei Române, Gogu Georgescu. „Să pot munci până la sfârșitul vieții, pe care o doresc foarte lungă...” Marele George Georgescu a avut parte de ce și-a dorit! ● Ce putem vedea oare la Teatrul Ventura,

decît o melodramă de Bernstein, *Venitul*? George Vraca este partenerul unei actrițe în afirmare, Dida Solomon. ● Monoculul lui Ion Marin Sadoveanu se răsfață în caricatura tipărită număr de număr. Cărturarul continuă, la Teatrul Național, conferințele despre curentele teatrale. (Cu emoție ni-l amintim, prin anii '60, vorbind neobosit, tot pe prima scenă a țării, noilor generații.) ● La Opera Română se cîntă Wagner. ● „În aripa stîngă a palatului Eforiei”, Puiu Iancovescu deschide teatrul ce-i poartă numele. Și, ca să facă „praf” concurența, angajează, în reprezentație, pe... Agatha Bîrșescu. Tragediana de faimă europeană acceptă, amuzată, să părăsească vremelnice Iași bătîrîților, pentru „primul rol de comedie din cariera mea”. O lovitură à la Iacovescu!

I. N.